

فضایل خدیجه(س) در قرآن و روایات/ القاب خدیجه(س) قبل از اسلام

حضرت خدیجه(س) زنی با فضیلت و دارای کمالات علمی و معنوی بود و در اثر معاشرت با پسرعمویش که عالمی دانا و دانشمند بود و به رسالت پیامبر خدا(ص) در آینده ایمان داشت. می دانست که رسول خدا به پیامبری خواهد رسید.

حضرت خدیجه(س) زنی با فضیلت و دارای کمالات علمی و معنوی بود و در اثر معاشرت با پسرعمویش که عالمی دانا و دانشمند بود و به رسالت پیامبر خدا(ص) در آینده ایمان داشت. می دانست که رسول خدا به پیامبری خواهد رسید. به گزارش خبرگزاری مهر، حضرت خدیجه(س) پانزده سال قبل از عام الفیل و شصت و هشت سال قبل از هجرت نبوی در شهر مکه دیده به جهان گشود و پس از شصت و پنج سال زندگی با شرافت و فضیلت سرانجام در تاریخ دهم رمضان سال دهم بعثت و سه سال قبل از هجرت رسول خدا به مدینه به لقاءالله پیوست.

نام او خدیجه و کنیه اش «ام هند» نام پدرش «خویلد ابن اسد» و نام مادرش «فاطمه دختر زائدة بن الاصم» می باشد. 1. پدر و مادر خدیجه با چند واسطه به «لوی بن غالب» می رسد که جدّ اعلاّی پیامبر خداست و مادرمادر خدیجه «هاله» دختر عبدمناف از اجداد پیامبر اسلام است. بنابراین خدیجه هم از طرف پدر و هم از سوی مادرش با پیامبر اسلام هم نسب می باشد. 2.

ب: ازدواج خدیجه(س)

خدیجه به وسیله قربابت فامیلی با رسول خدا (ص) از یک طرف و ملاحظه اخلاق حمیده او در بازرگانی از طرف دیگر، و شنیدن اخبار رسالت از علمای یهود و نصاری از سوی سوم، عاشق دلباخته معنوی پیامبر بود و گاهی در این راه گریه می کرد! و در شب هایی خواب به چشم او فرو نمی رفت. ولذا مشکل خود را با پسر عمویش که عالم برجسته نصارا بود در میان گذاشت، او دعایی نوشت، و خدیجه آن را زیر بالشش گذاشت و شبانه در عالم خواب پیامبر را دید، و آینده برایش روشن شد، و چون چشم برگشود دیگر به خواب نرفت و سرانجام کنیزش نفیسه دختر — و به قولی خواهرش را به سراغ پیامبر فرستاد و رسماً در خواست ازدواج کرد. 3.

خدیجه با تلاش پیگیر و تمهید مقدمات عاقلانه، به ویژه با تدبیر پسر عمویش، ورقه بن نوفل، سرانجام به مقصود خود رسید، و فرزندان هاشم را که ستارگان حجاز بودند به خانه خود جذب کرد، آنان در حالی که رسول خدا را با تمام عزت و احترام در میان گرفته بودند، برای اجرای عقد به حضور خدیجه رسیدند، و خطبه عقد با یک برنامه جالب اجرا شد و پس از مراسم، یادگار عبدالله در کنار عمویش ابوطالب عازم خانه پیشین گشت، ولی خدیجه همراه با مهر و محبت ویژه دامن محمد را گرفت و گفت «سیدی! ای بیتک فبیتی بیتک و أنا جاریتک! ای مولایم! بیا به خانه خودت، خانه من خانه تو است، و من نیز کنیز تو هستم.» 4.

خدیجه به این طریق زندگی مشترک خود را با آن حضرت شروع کرد.

ج: القاب خدیجه(س) قبل از اسلام

القاب خدیجه (س) قبل از اسلام بسیار بوده است که کتابهای بسیاری در مورد آن سخن رانده اند و از جمله القاب عبارتند از: 1. حضرت خدیجه(س) قبل از ولادت، در کتاب آسمانی انجیل که بر حضرت عیسی نازل شد به عنوان — بانوی مبارکه و همدم مریم در بهشت» یاد شده است، در آنجا که در توصیف پیامبر اسلام (ص) خطاب به عیسی چنین آمده:(نسله من مبارکه، وهی مونس أمک فی الجنة) 5 نسل او از مبارکه (بانوی پربرکت) است که همدم مادرت مریم در بهشت می باشد» 2. در عصر جاهلیت که وجود زن پاکدامن بسیار کم بود، و بسیاری از زنان به انحراف های عصر جاهلی آلوده بودند، حضرت خدیجه به خاطر قداست و پاکی در همه ابعاد، به عنوان «طاهره» [پاک سرشت و پاک روش] خوانده می شد. 3. و نیز شخصیت خدیجه در همان عصر آن چنان چشمگیر و مورد احترام خاص و عام بود که او را با عنوان «سیده نسوان» [سرور زنان] می خواندند. 6.

فصل دوم: فضایل خدیجه(س) در قرآن و روایات

الف: ایمان و فداکاری خدیجه(س)

خدیجه(س) زنی با فضیلت و دارای کمالات علمی و معنوی بود و در اثر معاشرت با پسرعمویش که عالمی دانا و دانشمند بود و به رسالت پیامبر خدا(ص) در آینده ایمان داشت. می دانست که رسول خدا به پیامبری خواهد رسید.

خدیجه از علمای دیگر یهود و نصارا نیز سخنانی در تأیید نبوت پیامبر شنیده بود، و از همه مهم تر در سفر بازرگانی آن حضرت به سرزمین شام از طریق غلامش «میسره» که همراه کاروان بود، اطلاعات زیادی از کرامات و معجزات آن بزرگوار شنیده و بر عشق و ایمانش افزوده بود، لذا با ورقه بن نوفل راز دل گشود و خواهان وصلت با پیامبر شد.

همه اینها حاکی از ایمان خدیجه به رسالت پیامبر بود که سالها قبل از بعثت آن حضرت اتفاق افتاده، لذا پس از مبعوث شدن به رسالت الهی نخستین شخصی که به وی ایمان آورد خدیجه بود. 7.

امیر مؤمنان در «خطبه قاصعه» می فرمایند: روزی که رسول خدا به پیامبری رسید، نور اسلام به هیچ خانه ای وارد نشد جز به

خانه پیامبر(ص) و خدیجه(س) که من سومین نفر آنان بودم که نور وحی و رسالت را می دیدم و عطر نبوت را استشمام می کردم 8.

خدیجه(س) از نظر ایمان و عقیده به جایی رسیده بود که خدا و پیامبر و ملائکه او را دوست داشتند، و بر ایمان اومباهات می کردند، و او را افضل زنان پیامبر و جزء برترین زنان عالم و جهان معرفی می نمودند!

خدیجه(س) زنی است که پیامبر خدا(ص) در حق او می گوید: ای خدیجه! خداوند متعال هر روز به وجود تو چندین بار به ملائکه اش مباحثات می کند 9.

آری! خدیجه زنی بود که در اثر ایمان و فداکاری به جایی رسید که خداوند به او سلام رساند. او نه تنها این همه ناملایمات را تحمل کرد، بلکه تمام تلخی های سیاسی و اجتماعی آن روز را که قلب نازنین پیامبر خدا (ص) را مجروح می ساخت ترمیم نمود، و وی را در ادامه سیرالهی اش یاری داد، و مایه آرامش شوهر گشت!

ب: خدیجه(س) در قرآن

حضرت خدیجه نخستین ام المؤمنین است که در قرآن مجید به عنوان یکی از زنان پیامبر مورد توجه است، و به طور شخصی نیز در سوره «ضحی» آیه هشتم بنام و اوصاف او اشاره گردیده است.

قبلاً خاطر نشان گردید که حضرت خدیجه قبل از ازدواج با پیامبر ثروتمند ترین شخص جزیره العرب بود و حدود هشتاد هزار شتر داشت و کاروانهای تجارتی او شب و روز در طائف و یمن و شام و مصر و سایر بلاد در حرکت بودند، برده های بسیار داشت که به تجارت اشتغال داشتند.

حضرت خدیجه(س) پس از ازدواج با پیامبر(ص) همه اموالش را قبل از اسلام و بعد از آن، در اختیار پیامبر گذاشت، تا آن حضرت هرگونه که خواست آن اموال را در راه خدا به مصرف برساند، به گونه ای که پیامبر که فقیر بود بی نیاز شد، و خداوند در مقام بیان نعمتهای خود به پیامبر اکرم از جمله می فرماید: 10 «و وجدک عائلاً فأغنی؛ خداوند تو را فقیر یافت و بی نیاز نمود» 11

اینکه نام وی در آدرس مذکور در قرآن مجید مورد عنایت قرار گرفته، در تفسیرهای عامه و خاصه و در روایات اهل بیت آمده است، و تصریح کرده اند که مراد از «بی نیاز ساختن پیامبر» مال و بخشش خدیجه بود که همه را در طبق اخلاص گذاشته و برای پیشرفت دین مبین اسلام در اختیار پیامبر قرار داد. 12

ج: خدیجه(س) در روایات

در روایت اسلامی از طریق شیعه و اهل تسنن نقل شده، از زبان پیامبر و امامان معصوم در شأن و مقام ارجمند ام المؤمنین حضرت خدیجه کبری (س) سخن فراوان با تعبیرات گوناگون به میان آمده است. در اینجا نظر شما را به نمونه هایی از آن گفتار جلب می کنم.

1. پیامبر(ص) فرمود: جبرئیل نزد من آمد و گفت: ای رسول خدا! این خدیجه است، هرگاه نزد تو آمد، براو از سوی پروردگارش واز طرف من، سلام برسان: «وبشرها ببیت فی الجنة من قصب لاصخب ولا نصب» «و او را به خانه ای از یک قطعه (از زبرجد) در بهشت که در آن رنج و نا آرامی نیست، مژده بده» 13

2. پیامبر اکرم در تفسیر (آیه 27 مطففین) «عینا یشرب بها المقربون؛ همان چشمه بهشتی که مقربان از آن می نوشند» فرمود: «المقربون السابقون؛ رسول الله، و علی بن ابیطالب و الائمه، و فاطمه بنت محمد» «از مردان بسیاری به حد کمال رسیدند، واز زنان به درجه آخر کمال نرسیدند مگر چهار زن که عبارتند از: آسیه، مریم، خدیجه، فاطمه» 14

3. امیر مؤمنان علی (ع) فرمود: «سادات نساء العالمین اربع: خدیجه بنت خویلد و فاطمه بنت محمد و آسیه بنت مزاحم و مریم بنت عمران» «سرور بانوان دو جهان چهار بانو است که عبارتند از: خدیجه، فاطمه، آسیه و مریم» 15 پیام این روایات این است که به رازهای عظمت مقام این بانوی ارجمند پی ببریم، و شایستگی های او را بشناسیم و از او در مسیر تکامل به عنوان برترین الگو، پیروی کنیم.

د: خدیجه همسر رسول خدا(ص) در دنیا و آخرت. پیامبر(ص) فرمود: «اشتاقت الجنة إلى أربع من النساء: مریم بنت عمران و آسیه بنت مزاحم زوجة فرعون و هی زوجة النبی، فی الجنة» «و خدیجه بنت خویلد زوجة النبی فی الدنيا و الآخرة و فاطمه بنت محمد» 16 بهشت مشتاق چهار زن است: 1- مریم دختر عمران 2- آسیه دختر مزاحم - همسر فرعون، که همسر پیامبر در بهشت است. 3- خدیجه دختر خویلد همسر رسول خدا در دنیا و آخرت 4- فاطمه دختر محمد (ص)

ه: خدیجه(س) در آئینه معراج پیامبر

طبق پاره ای از نقلها، معراج پیامبر(ص) از خانه خدیجه(س) آغاز شد و بازگشت آن نیز در خانه خدیجه روی داد. روایت شده: امام باقر(ع) فرمود: «جبرئیل مرکب براق را شبانه کنار درخانه خدیجه آورد و در آن خانه به محضر رسول خدا رسید، آن حضرت را از خانه بیرون آورد و بر مرکب براق سوار نموده واز مکه به سوی بیت المقدس سیر داد...»

مطابق پاره ای از شواهد و قرائن، پیامبر هنگام مراجعت از معراج نیز در خانه خدیجه فرود آمد. 17 برای اینکه به مقام درخشان حضرت خدیجه(س) در رابطه با مسأله معراج پیامبر بیشتری ببریم نظر شما را به روایت زیر جلب می کنم.

سلام خدا بر خدیجه: ابوسعید خدری می گوید: رسول خدا فرمود: وقتی که در شب معراج، جبرئیل مرا به سوی آسمانها برد و سیر داد، هنگام مراجعت به جبرئیل گفتم: «آیا حاجتی داری؟» جبرئیل گفت: «حاجت من این است که سلام خدا و سلام مرا به

خدیجه برسانی «پیامبر (ص) وقتی که به زمین رسید ، سلام خدا و جبرئیل را به خدیجه ابلاغ کرد. خدیجه گفت «ان الله هو السلام ، وفيه السلام ، اليه السلام ، وعلى جبرئيل السلام؛ همانا ذات پاک خدا سلام است، واز او است سلام ، و سلام به سوی او باز گردد و بر جبرئیل سلام باد.» 18

این مطلب بیانگر اوج مقام حضرت خدیجه در پیشگاه خداست.

و: آوردن کفن از سوی خدا برای خدیجه

در کتاب «الخصائص الفاطمیه» نقل شده : طبق روایت مشهور هنگامی که حضرت خدیجه رحلت کرد، فرشتگان رحمت از جانب خداوند کفن مخصوصی برای خدیجه نزد رسول خدا آوردند و این علاوه بر اینکه مایه برکت برای خدیجه بود، مایه تسلی خاطر رسول خدا (ص) گردید و به این عنوان تقدیر و تجلیل جالبی از طرف خداوند؟ حضرت خدیجه به عمل آمد.

پیامبر اکرم (ص) پیکر مطهر حضرت خدیجه (س) را با آن کفن پوشانید. سپس جنازه او را با همراهان به سوی قبرستان معلی بردند تا در کنار مادرش حضرت آمنه به خاک بسپارند. در آنجا قبری برای حضرت خدیجه آماده کردند، رسول خدا در میان آن قبر رفت و خوابید، سپس بیرون آمد و آن گوهر پاک را در آنجا به خاک سپرد. 19

خدایا! به عظمت مقام خدیجه (س) ما را از شیوه زندگی سراسر درخشان او بهره مند فرما، و از شفاعتش در قیامت مسرور گردان

پانوشتها:

- 1- علی اکبر ، بابا زاده ، سیمای زنان در قرآن، قم، انتشارات لوح محفوظ، چاپ دوم، 1378، ص 23
- 2- رک. شیخ عباس، قمی، سفینه البحار، ج 1، ص 379
- 3 - رک: محمد تقی، مجلسی: بحار الانوار، بیروت، مؤسسه الوفاء، 1404 هجری قمری، ج 16، ص 23
- 4 - رک: عباس، قمی : سفینه البحار، ج 1، ص 379
- 5 - رک : محمد تقی، مجلسی: همان، ص 352، ج 21 (استفاده از CD جامع الاحادیث)
- 6- رک: ذبیح الله، محلاتی: ریاحین الشریعه، تهران، دارالکتب الاسلامیه، ج 2، ص 207، بی نا
- 7 - علی اکبر، بابا زاده : سیمای زنان در قرآن ، ص 27
- 8 - رک: نهج البلاغه فیض الاسلام، ص 811
- 9- رک : علی اکبر، بابا زاده، تحلیل سیده فاطمه زهرا، قم، انتشارات دانش وادب، چاپ ششم، 1382، ص 37
- 10 - رک: محمد، محمدی اشتهااردی، ص 171، همان
- 11 - سوره ضحی (93)، آیه 8
- 12 - علی اکبر، بابا زاده : سیمای زنان در قرآن ، ص 23
- 13 - رک: محمد تقی، مجلسی : همان ، ج 16، ص 8. (استفاده از CD جامع الاحادیث)
- 14- محمد، محمدی اشتهااردی : ص 189
- 15 - رک: عبد الحمید ، معتزلی: شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید معتزلی، قم بی نا، 1404، هجری قمری، ج 10، ص 266
- 16 - رک: محمد تقی، مجلسی: همان، ج 43، ص 54، 53. (استفاده از CD جامع الاحادیث)
- 17 - رک: محمد تقی مجلسی، همان، ج 43، ص 216، (استفاده از CD جامع الاحادیث)
- 18 - رک: محمد تقی مجلسی، همان ج 16، ص 7، (استفاده از CD جامع الاحادیث)
- 19- محمد، محمدی اشتهااردی، 264